

of educational and cognitive activities of students]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya №5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy: zbirnyk naukovykh prats – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov Series number 5. Pedagogical sciences : realities and perspectives: a collection of scientific works*, 20 (pp. 137-143). Kyiv. [in Ukrainian].

8. Kukharenko V. M., Berezenska S. M., & Buhaichuk K. L. (2016). *Teoriia ta praktyka zmishanoho navchannia. [Theory and practice of blended learning]*. V.M. Kukharenko (Ed.). Kharkiv : Miskdruk, NTU KhPI. [in Ukrainian].

Blahun S. S. The model of using interactive technologies in the process of teaching pharmaceutical terminology, botanical and chemical nomenclature of future pharmacists

The article deals with the use of interactive technologies in the process of teaching pharmaceutical terminology, botanical and chemical nomenclature of future pharmacists in Latin lessons. The essence of the concept of «interactive» is described, which characterizes interactive technologies as «active» and those that imply «interaction, cooperation». The model of using interactive technologies has been developed and its structural elements have been analyzed at stages. The didactic aim has been determined at the following stages: at the motivation stage, at the stage of reporting the topic and expected results, at the stage of providing the necessary information, at the stage of interactive exercises, at the stage of summarizing and evaluating the lesson. Interactive technologies that can be used in the process of teaching pharmaceutical terminology, botanical and chemical nomenclature of future pharmacists have been distinguished: «brainstorming», «the method of cooperative learning», «heuristic conversation», «microphone», «the method of incomplete sentences», «team game», «carousel», «the range of ideas» and others. It has been highlighted that interactive technologies have an integral component – computer technologies, so it is advisable to use different software and technological training complexes. It is recommended to combine elements of «blended learning» in Latin lesson. The author notes that the reflection is an important element of interactive learning because it provides students with the opportunity to realize the goals, and helps the teacher to see the level of academic achievement of students, reflects the level of professional terminological competence. The skills of correct use of professional terms reflect the level of professional training of a specialist.

Key words: model, interactive technologies, reflection, pharmaceutical terminology, botanical nomenclature, chemical nomenclature, terminological competence, master of pharmacy.

УДК 378.147:811.111(045)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2019.71.04>

Божко Н. В.

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Досліджено теоретичні засади розвитку лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Теоретичні основи проблеми розглянуто через вивчення й аналіз наукових праць із педагогіки, культурології, філології, узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду формування лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Обґрунтовано доцільність розвитку лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови, яка зумовлена вимогами сучасного суспільства до підготовки фахівця, здатного у власній професійній діяльності виконувати роль посередника культур в умовах міжкультурного спілкування.

Уточнено сутність понять «компетентність», «професійна компетентність». З'ясовано, що важливим складником професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови є комунікативна компетентність, яку осмислюють як здатність спілкуватися письмово або усно з носієм конкретної мови в реальній життєвій ситуації.

Зазначено, що лінгвосоціокультурна компетентність є невід'ємною передумовою формування комунікативної компетентності особистості, готової до міжкультурної комунікації. Сутність та зміст лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови розкрито через призму соціокультурного аспекту навчання іноземної мови, оскільки будь-яка мова є частиною культури країни, де вона вважається державною.

Подано визначення поняття лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови, розкрито його зміст як складний і багатокомпонентний феномен. Розглянуто структурно-компонентний склад досліджуваного явища, а саме: лінгвістична, соціокультурна, культурознавча та лінгвокраїнознавча, соціальна, лінгвокультурознавча, соціолінгвістична та країнознавча компетентності. На основі системного набору компетентностей відбувається розвиток лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Визначено знання, вміння, навички й особистісні якості майбутніх учителів іноземної мови, які сприятимуть реалізації міжкультурного спілкування.

Ключові слова: професійна підготовка, компетентність, лінгвосоціокультурна компетентність, культура, мова, майбутні учителі іноземної мови.

В умовах реформування вищої педагогічної освіти в Україні зростають вимоги до якості професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Це зумовлено суспільним замовленням на фахівця, здатного не тільки майстерно навчати школярів іноземної мови, але й успішно використовувати її як засіб професійно-особистісного спілкування у сучасному соціокультурному просторі з метою розширення соціального досвіду. Це зумовлює необхідність перегляду змісту професійної підготовки майбутніх учителів іноземної

мови, реалізація якого передбачає розвиток професійної компетентності загалом і такого її складника, як лінгвосоціокультурна компетентність, що є однією з актуальних проблем у сучасній лінгводидактиці.

Доцільність розвитку лінгвосоціокультурної компетентності у майбутніх учителів іноземної мови обґрунтовано сучасними науковцями Н. Андронкіною [2], Н. Бориско [4], Н. Кардашовою [7], Л. Костіковою [9], О. Морозовою [13], Н. Сем'ян [18] та ін. Учені звертають увагу на той факт, що сьогодні суспільство потребує підготовки такого учителя іноземної мови, який здатний у своїй професійній діяльності виконувати роль медіатора культур в умовах міжкультурного спілкування.

Мета статті – визначити сутність та зміст поняття «лінгвосоціокультурна компетентність майбутніх учителів іноземної мови».

Головна мета професійної освіти полягає у підготовці кваліфікованого працівника, який є конкурентоспроможним на ринку праці, компетентним, мобільним, готовим до постійного професійного росту й самовдосконалення. Сучасне суспільство вимагає нових підходів до розв'язання завдань професійної підготовки майбутніх фахівців, оскільки сьогодні важливим є не формування знань, умінь і навичок, а формування здатності адаптуватися до змін сьогодення.

Варто відзначити, що розвиток нових процесів, тенденцій і парадигм у сучасному освітньому просторі пов'язаний з глобальною динамікою еволюції світових економік та геополітики, що у свою чергу сприяє істотній зміні вимог до професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема учителів іноземної мови. Приєднання України до Болонського процесу вимагає впровадження компетентнісної моделі у процес професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

Розглянемо сучасні підходи до осмислення терміну «компетентність». За визначенням А. Хуторського, який презентується як теоретик компетентнісного підходу, компетентність – це сукупність особистісних якостей (ціннісних орієнтацій, знань, умінь, навичок, здатностей), це здатність до діяльності у визначеній особистісно-значимій сфері [19, с. 59]. У працях О. Ніколаєва ця невід'ємна складова частина сучасного представника освітнього сектора розглядається як ступінь його кваліфікації, яка дозволяє успішно вирішувати поставлені перед ним завдання [14, с. 411]. Н. Авдєєва розуміє компетентність як індикатор, який характеризує готовність особистості до життя в суспільстві [1].

Отже, феномен компетентності визначає професійну кваліфікацію фахівця і разом із тим висвітлює особистісно-професійні характеристики вчителя, зокрема прийняття відповідних рішень, здатність ефективно використовувати свої знання згідно із ситуацією, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

Стосовно професійної підготовки майбутнього вчителя, зокрема вчителя іноземної мови, вищезазначене поняття конкретизується, і за основну мету навчання зазначається розвиток його професійної компетентності. Категорія «професійна компетентність» є багатогранною і розглядається науковцями [8; 11; 14; 19] як єдність теоретичної та практичної готовності до професійної діяльності; комплекс знань, умінь та навичок для виконання професійних обов'язків та ін.

У наукових джерелах знаходимо різні підходи до визначення структури професійної компетентності учителів іноземної мови. Так, А. Задорожня [6], О. Ломакіна [11] стверджують, що професійна компетентність учителя іноземної мови є сукупністю компетенцій педагогічної і предметної галузі знань (комунікативна, дидактична, особистісна).

Ряд учених вважають, що якщо говорити про професійну компетентність учителя іноземної мови, то одним із головних її складників є комунікативна компетентність, яку осмислюють як здатність спілкуватися письмово або усно з носієм конкретної мови в реальній життєвій ситуації. При цьому увага приділяється не стільки правильному застосуванню мовленнєвих форм, скільки змісту розмови. У складі комунікативної компетентності американські лінгвісти виокремлюють граматичну, соціолінгвістичну, стратегічну і мовленнєву компетенції; науковець О. Ломакіна розглядає мовну (лінгвістичну), мовленнєву, соціокультурну (лінгвокраїнознавчу) компетенції [11]. В. Сафонова переконана, що основою комунікативної компетентності учителя іноземної мови є лінгвістична та лінгвосоціокультурна компетентності [17]. Відповідно до сучасної концепції мовної освіти, у суб'єктів навчання необхідно формувати кілька компетентностей (субкомпетентностей): мовленнєвих, мовних (лінгвістичних), (лінгво) соціокультурної і навчально-стратегічної [12, с. 84].

Аналіз наукових праць учених уможливорює стверджувати, що комунікативна компетентність учителя іноземної мови – це інтегроване утворення його особистості, яке синтезує в собі необхідні компетентності: мовленнєві, лінгвосоціокультурні, мовні лінгвістичні і навчально-стратегічні.

У сучасних умовах учитель іноземної мови опановує нову практикоорієнтовану компетентність – лінгвосоціокультурну. Така значущість пов'язана з характерним для сучасного етапу розвитку мовної освіти залученням соціокультурного аспекту до навчання іноземної мови, оскільки будь-яка мова є невід'ємною частиною культури даної країни, де вона вважається державною. У мові відображаються видимі й приховані форми культури. Культура – це іманентна характеристика суспільства, а соціальні інституції цілеспрямовано регулюють життєдіяльність людини згідно із соціальними нормами, традиціями, що сформувалися в певній культурі [10]. На культуру, зокрема й лінгвокультуру, впливають такі чинники, як природні та соціальні фактори, історичні події, специфіка економіки та її розвитку, стереотипні поведінкові традиції. У ході комунікації лінгво- та соціокультурні особливості народу проявляються на вербальному та невербальному рівнях.

Вивчення іноземної мови, зокрема англійської, супроводжується знайомством з досвідом іншої культурної спільноти, менталітетом і життям іншого народу, національно-культурними особливостями країни. Організуючи процес навчання у вищій школі таким чином, щоб іноземна мова, зокрема англійська, вивчалась як феномен національної культури, як «мовна модель» світу цього народу й цієї культури, Н. Кардашова пропонує розвивати у студентів лінгвосоціокультурну компетентність та забезпечити в кінцевому підсумку повноцінне міжкультурне спілкування та взаєморозуміння, тобто діалог культур [7, с. 366]. За такого навчання студент буде готовим до міжкультурної комунікації, тобто до адекватного взаєморозуміння людей, які обмінюються інформацією, котрі належать до різних національних культур [5]. Це пов'язане з тим, що кожна мова має лексичні одиниці, наприклад такі, як сленговий і жаргонний лексичний склад, властиві певній соціальній групі або представникам різних професій і сфер діяльності. У будь-якій мові існують свої мовленнєві норми, без знання яких володіння мовою відбувається не в повній мірі, а інколи може призвести до нестандартних ситуацій у спілкуванні. Тож, розвиток лінгвосоціокультурної компетентності в учителів іноземної мови є необхідним у сучасному полікультурному світі.

Слід звернути увагу на той факт, що поняття «лінгвосоціокультурна компетентність» є досить новим у педагогіці, зокрема в педагогіці вищої школи. Над розробкою даного феномена працюють такі науковці, як І. Бачинська, Н. Бориско, Н. Кардашова, Л. Костікова, Н. Осадча, В. Сафонова, Н. Сем'ян, С. Шукліна та ін.

Зокрема, І. Бачинська розуміє лінгвосоціокультурну компетентність як систему лінгвістичних та екстралінгвістичних знань (країнознавчих знань, норм вербальної та невербальної поведінки носіїв мови залежно від умов соціальної взаємодії), мовленнєвих навичок (оперування культурно маркованими лексичними та фонетичними одиницями) та вмій (розуміти/ продукувати мовлення, співвідносити з мовними одиницями ту саму інформацію, що й носії мови; дотримуватися норм вербальної та невербальної мовленнєвої поведінки залежно від умов соціальної взаємодії), які забезпечують здатність особистості вступати в міжкультурну комунікацію [3, с. 22].

На думку Н. Бориско й С. Шукліної, лінгвосоціокультурна компетентність – це здатність особистості отримувати різноманітні культурологічні, (лінгво-) країнознавчі, соціокультурні й міжкультурні знання і користуватися ними для досягнення своїх цілей в іншомовному спілкуванні [4].

З точки зору Н. Кардашової, лінгвосоціокультурна компетентність – це цілісна система країнознавчих та фонових знань про національні традиції, звичаї, специфіку вербальної та невербальної поведінки, умінь використовувати ці знання, лінгвокраїнознавчий мінімум словникового запасу мови [7, с. 366]. На думку дослідниці, така система сприяє досягненню студентами повноцінної комунікації.

Науковець Л. Костікова розглядає лінгвосоціокультурну компетентність як здатність і готовність особистості до розуміння культури іншого народу, позитивного відношення до неї, осмислення її реалій, моралі, цінностей та інших складових компонентів крізь призму власної культури, а також уміння ефективно функціонувати в умовах іншого соціокультурного середовища за використанням іноземної мови частково або у повній мірі [9].

На думку Н. Осадчої, досліджуваній феномен визначається як складна динамічна сукупність знань, навичок, вмій і здатності, що дозволяють тому, хто навчається, знаходити, вилучати, усвідомлювати, оцінювати лінгвосоціокультурну інформацію, і готовність її практично використовувати під час опосередкованого і безпосереднього контактів з носіями іншомовної культури в процесі міжкультурної комунікації [16, с. 84].

Лінгвосоціокультурну компетентність Н. Сем'ян трактує як комплексний феномен і розглядає її як можливість набути мультикультурних знань, умінь і цінностей в процесі міжкультурної комунікації в певній життєвій ситуації з метою виявлення толерантності до інших людей [18, с. 19].

Отже, узагальнюючи вищезазначене, стверджуємо, що лінгвосоціокультурна компетентність є важливим механізмом ефективного міжкультурного спілкування, охоплює лінгвальний та екстралінгвальний чинники комунікативної взаємодії, акцентує увагу на контрасті мов і культур різних народів, на розвиток певних особистісних якостей, які допомагають реалізувати міжкультурне спілкування. Лінгвосоціокультурна компетентність є невід'ємною передумовою формування комунікативної компетентності особистості, готової до міжкультурної комунікації.

Важливим для нашого дослідження є визначення структурних компонентів лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. У наукових працях знаходимо неоднозначні погляди на дане явище. Так, Л. Костікова [9] вважає, що лінгвосоціокультурна компетентність має складну інтегративну структуру, яка проявляється у взаємозв'язку п'яти її складових компонентів: ціннісно-сміслового, емоційно-вольового, когнітивного, діяльнісного і мотиваційного. Науковець розглядає досліджуване явище як соціальний феномен, оскільки ця компетентність формується, проявляється і функціонує в соціумі, характеризує міжкультурну взаємодію людини із суспільством і з іншими людьми.

Учені О. Артемова, А. Григорян лінгвосоціокультурну компетентність вивчають у руслі вивчання іноземної мови й пропонують такі її структурні компоненти: лінгвістичний, соціальний та культурологічний компоненти, пов'язані з формуванням комунікативного, інтегративного і перцептивного складників комунікації [2, с. 10]. Як засіб професіоналізації студентів педагогічного закладу вищої освіти вивчає лінгвосоціокультурну компетентність О. Морозова. Дослідниця визначає її зміст таким чином: знання про національно-культурні особливості країни, вміння використовувати різні комунікативні ролі, вміння будувати свою поведінку і комунікацію з урахуванням цих особливостей і норм, уміння використовувати різні комунікативні ролі, стратегії в умовах соціальної взаємодії з людьми і навколишнім світом тощо [13].

Науковці О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька та інші характеризують лінгвосоціокультурну компетентність як багатокомпонентне явище, яке містить такі компоненти (субкомпетентності), як соціолінгвістична компетентність, соціокультурна компетентність та соціальна компетентність, кожен з яких розуміють як сукупність певних знань, навичок і вмінь, а також здатності й готовності до повноцінної участі в процесі міжкультурної комунікації [12, с. 425–432].

С. Ніколаєва пропонує такий склад лінгвосоціокультурної компетентності: соціолінгвістична, соціокультурна й соціальна субкомпетентності [15].

Ми погоджуємося з думкою Н. Кардашової, яка розширила структуру досліджуваного феномена, й стверджуємо, що основними складниками лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови є лінгвістична, соціокультурна, культурознавча та лінгвокраїнознавча, соціальна, лінгвокультурознавча компетентність, соціолінгвістична та країнознавча компетентності [7, с. 366].

Розглянемо вищезазначені складники лінгвосоціокультурної компетентності детальніше.

Лінгвістична компетентність – здатність студента конструювати правильні форми і робити синтаксичні побудови на основі знань про лексичні, граматичні, фонетичні закони мови, правила стилістичного вибору для побудови (адекватного ситуації) речення й тексту, принципи й правила комунікативної взаємодії, стратегії і тактики ведення розмови, гнучку систему мовленнєвих і комунікативних актів тощо.

Соціокультурна компетентність розглядається як здатність особистості набувати різноманітних культурологічних, лінгвокраїнознавчих, соціокультурних і міжкультурних знань і вміти користуватися ними для досягнення своїх цілей в іншомовному спілкуванні [12, с. 429]. Варто зауважити, що соціокультурну компетентність необхідно розглядати ширше набору знань та вмінь й надавати важливого значення можливості встановлювати зв'язки між знаннями і реальною ситуацією, здатності віднайти адекватні способи взаємодії, які сприяють розв'язанню проблеми.

Культурознавча та лінгвокраїнознавча компетентність – це володіння студентами особливостями мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови в певних ситуаціях спілкування. Це сформованість у майбутніх фахівців цілісної системи уявлень про національно-культурні особливості країни, що дозволяє асоціювати з мовною одиницею ту ж інформацію, що і носій мови, і досягти в такий спосіб повноцінної комунікації. Для формування лінгвокраїнознавчої компетентності потрібне не знання країнознавства як комплексу наукових дисциплін, а так звані фонові знання (background knowledge), тобто знання про країну та її культуру, відомі всім жителям даної країни (на відміну від загальнолюдських або регіональних) [7, с. 367].

Соціальна компетентність передбачає наявність комплексу знань про соціальну дійсність, соціальних умінь і навичок, соціально-особистісних характеристик, рівень сформованості яких впливає на поведінку студента і виконання заданої соціальної ролі, враховуючи особливості соціальної ситуації.

Лінгвокультурознавчу компетентність ми розуміємо як наявність знань і вмінь, пов'язаних з добром, засвоєнням, переробкою, трансформацією і використанням у практичній діяльності інформації про лінгвокультуру, досвід міжкультурної комунікації та особистісні якості, необхідні для її успішного здійснення в умовах іншої лінгвокультури.

Соціолінгвістичну компетентність ми характеризуємо як здатність вибирати й використовувати адекватні мовні формули і засоби залежно від мети й ситуації спілкування, від соціальних ролей учасників комунікації. До таких формул і засобів слід віднести: етикетні формули привітання, прощання, звертання, подяки; вирази ввічливого прохання, побажання, хвилювання; поздоровлення, вираз співпереживання, подяки, співчуття, невдоволення, жалоби тощо.

Країнознавча компетентність – це знання про культуру країни, мова якої вивчається (знання традицій, історії, географії, економіки тощо) [7, с. 367].

Ми вважаємо, що на основі системного набору вищезазначених компетентностей відбувається розвиток лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Висновки. Лінгвосоціокультурна компетентність майбутніх учителів іноземної мови розглядається нами як цілісна система знань, умінь та навичок, необхідних для досягнення ефективності міжкультурного спілкування, охоплює лінгвальний та екстралінгвальний чинники комунікативної взаємодії, акцентує увагу на контрасті мов і культур різних народів, на розвиток певних особистісних якостей, які допомагають реалізувати міжкультурне спілкування.

Лінгвосоціокультурна компетентність майбутніх учителів іноземної мови є складним і багатокомпонентним феноменом, основними складниками якого є лінгвістична, соціокультурна, культурознавча та лінгвокраїнознавча, соціальна, лінгвокультурознавча, соціолінгвістична та країнознавча компетентності. Розвинена лінгвосоціокультурна компетентність є вагомим чинником формування комунікативної компетентності особистості, готової до міжкультурної комунікації.

Використана література:

1. Авдеева Н. Ключевые компетентности – новая парадигма результата. *Педагогика*. 2003. № 5. С. 34–39.
2. Андронкина Н. М. Когнитивно-деятельностный подход к формированию лингвосоциокультурной компетенции в обучении немецкому языку студентов языкового вуза : автореф. дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 ; Рос.гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. Санкт-Петербург, 2009. 49 с.

3. Бачинська І. А. Формування англомовної лінгвосціокультурної компетенції учнів старшої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ : нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2016. 217 с.
4. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку) : дисс. ... докт. пед. наук : 13.00.02 ; Киев нац. лингв. ун-т. Киев, 2000. 508 с.
5. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура. Москва : Индрик, 2005. 1038 с.
6. Задорожная А. В. Формирование профессиональной компетентности будущих преподавателей-лингвистов в условиях современного вузовского образования : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 ; Ставроп. гос. ун-т. Ставрополь, 2004. 28 с.
7. Кардашова Н. В. Роль лінгвосціокультурної компетентності у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 365–368.
8. Козлова Н. В., Головатенко Н. И. Компетентностный подход в высшем образовании как стратегическая проблема *Вестник Томского государственного университета*. 2007. № 301. С. 174–177.
9. Костикова Л. П. Личностная направленность лингвосociокультурной компетентности студентов гуманитарного вуза. *Психолого-педагогический поиск*. 2010. № 4/16. С. 92–93.
10. Культурология / под ред. Г. Драча. Изд. 9-е. Ростов на-Дону : Феникс, 2005. 576 с.
11. Ломакина О. Е. Формирование профессиональной компетентности будущего учителя иностранных языков : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 ; Волгоград. гос. пед. ун-т. Волгоград, 1998. 22 с.
12. Методика навчання іноземних мов і культур : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич та ін. ; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ, 2013. 590 с.
13. Морозова Е. А. Формирование лингвосociокультурной компетенции как средство профессионализации студентов пед-вуза : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 ; Моск. гуманитар. пед. ин-т. Москва, 2008. 25 с.
14. Ніколаєв О. М. Компетентність та компетенція у сучасній педагогіці як педагогічні категорії. *Проблеми сучасної психології* : зб. наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Кам'янець-Подільський, 2012. Вип. 15. С. 410–419.
15. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. *Іноземні мови*. 2001. № 1. С. 50–58.
16. Осадча Н. В. Формування у старшокласників лінгвосціокультурної компетентності в англомовному читанні на уроках країнознавства : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 ; Київ. нац. лінгвіст. ун-т. Київ, 2018. 248 с.
17. Сафонова В. В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам. Москва, 1991. 311 с.
18. Сем'ян Н. В. Формування у майбутніх філологів англомовної лінгвосціокультурної компетентності в читанні засобами поетичного твору : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2019. 238 с.
19. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования *Народное образование*. 2003. № 2. С. 58–64.

References:

1. Avdeeva, N. (2003). Klyuchevy'e kompetentnosti – novaya paradigma rezul'tata [Key competencies – a new result paradigm]. *Pedagogika – Pedagogy*, 5, 34–39 [in Russian]
2. Andronkina, N. M. (2009). Kognitivno-deyatel'nostny'j podkhod k formirovaniyu lingvosociokul'turnoj kompetenczii v obuchenii nemeczkomu yazy'ku studentov yazy'kovogo vuza [Cognitive-activity approach to the formation of linguistic, sociocultural competence in teaching German to students of a language university]. *Extended abstract of candidate's thesis*. St. Petersburg: Ros.gos. ped. un-t im. A. I. Gerczena [in Russian].
3. Bachynska I. A. (2016). Formuvannia anhlovnovoi lnhvosotsiokulturnoi kompetentsii uchniv starshoi shkoly [Formation of English-speaking linguosociocultural competence of high school students]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka [in Ukrainian].
4. Borysko, N. F. (2000). Teoreticheskie osnovy` sozdaniya uchebno-metodicheskikh kompleksov dlya yazy'kovoj mezhkul'turnoj podgotovki uchitelej inostranny'kh yazy'kov (na materiale intensivnogo obucheniya nemeczkomu yazy'ku) [Theoretical Foundations of the Creation of Teaching and Methodological Complexes for Language Intercultural Training of Foreign Language Teachers (Based on the Material of Intensive Teaching of the German Language)]. *Doctor's thesis*. Kiev: Kiev nacz. lingv. un-t. [in Ukrainian].
5. Vereshhagin, E. M. & Kostomarov, V. G. (2005). *Yazy'k i kul'tura [Language and Culture]*. Moskva: Indrik [in Russian].
6. Zadorozhnaya, A. V. (2004). Formirovanie professional'noj kompetentnosti budushhikh prepodavatelej-lingvistov v usloviyakh sovremennogo vuzovskogo obrazovaniya [The formation of professional competence of future linguistic teachers in the conditions of modern university education]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Stavropol': Stavrop. gos. un-t. [in Russian].
7. Kardashova, N. V. (2017). Rol lnhvosotsiokulturnoi rompetentnosti u fakhovii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy [The role of linguosociocultural competence in the professional training of future foreign language teachers], *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 5, 365–368 [in Ukrainian].
8. Kozlova, N. V. & Golovatenco, N. I. (2007). Kompetentnostny'j podkhod v vy'sshem obrazovanii kak strategicheskaya problema [Competency approach in higher education as a strategic problem] *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta – Bulletin of the Tomsk State University*, 301, 174–177 [in Russian].
9. Kostikova, L. P. (2010). Lichnostnaya napravlennost' lingvosociokul'turnoj kompetentnosti studentov gumanitarnogo vuza [Personal orientation of linguosociocultural competence of students of humanitarian university] *Psikhologo-pedagogicheskij поиск – Psychological and pedagogical search*, 4/16, 92–93 [in Russian].
10. Drach G. (Eds.) (2005). *Kul'turologiya [Cultural studies]* (9 nd ed., rev.). Rostov n/D: Feniks [in Russian].
11. Lomakina, O. E. (1998) Formirovanie professional'noj kompetentnosti budushhego uchitelya inostranny'kh yazy'kov [Formation of professional competence of the future teacher of foreign languages] *Extended abstract of candidate's thesis*. Volgograd: Volgograd. gos. ped. un-t. [in Russian].
12. Bihych, O. B., Borysko, N. F., Boretska, H. E. et al. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur : Ppidruchnyk dlia stud. klasychnykh pedahohichnykh i lnhvistychnykh univrsytetiv [Methodology for starting foreign cultures and cultures: a handicraft for students. classical, pedagogical and linguistic universities]*. S.Yu. Nikolaieva (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].

13. Morozova, E. A. (2008). Formirovanie lingvosocziokul' turno j kompetenczii kak sredstvo professionalizaczii studentov pedvuzav [The formation of linguistic and sociocultural competence as a means of professionalization of pedagogical students] *Extended abstract of candidate's thesis*. Moskva: Mosk. gumanitar. ped. in-t. [in Russian].
14. Nikolaiev, O. M. (2012). Kompetentnist ta kompetentsiia u suchasni pedahohitsi yak pedahohichni katehorii [Competency and competency in teaching teachers as a teacher category] *Problemy Suchasnoi Psykholohii – Problems of an ordinary psychology: a collection of scientific works of Ivan Ogiyenko KPU, Institute of Psychology. G.S. Kostyuk NAPN of Ukraine (Vyp.15)* (pp.410–419). Kamianets-Podilskyi: K-PNU Imeni Ivana Ohienka [in Ukrainian].
15. Nikolaieva, S. Yu., & Sherstiuk, O. M. (2001). Suchasni pidkhody do vykladannia inozemnykh mov [Modern approaches to teaching foreign languages] *Inozemni Movy – Foreign languages*, 1, 50–58 [in Ukrainian].
16. Osadcha, N. V. (2018). Formuvannia u starshoklasnykiv linhvotsiokulturnoi kompetentnosti v anhlomovnomu chytanni na urokakh krainoznavstva [The formation of linguosociocultural competence in high school students in English reading at the lessons of national studies]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Kyiv. nats. linhvist. un-t. [in Ukrainian].
17. Safonova, V. V. (1991). *Socziokul' turny' j podkhod k obucheniyu inostranny' m yazy' kam [Sociocultural approach to teaching foreign languages]*. Moskva [in Russian].
18. Semian, N. V. (2019). Formuvannia u maibutnikh filolohiv anhlomovnoi linhvotsiokulturnoi kompetentnosti v chytanni zasobamy poetychnoho tvoriv [Formation of future linguists of English-speaking linguosociocultural competence in reading by means of poetic work]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka [in Ukrainian].
19. Khutorskoj, A. V. (2003). Klyuchevy'e kompetenczii kak komponent lichnostno-orientirovannoj paradigmy' obrazovaniya [Key competencies as a component of a personality-oriented education paradigm] *Narodnoe obrazovanie – Public education*, 2, 58–64 [in Russian].

Bozhko N. V. Theoretical fundamentals for the development of linguosociocultural competence of future foreign language teachers

The theoretical principles of development of linguosociocultural competence of future foreign language teachers are investigated in the article. Theoretical bases of the problem are considered through studying and analysis of scientific works on pedagogy, cultural studies, philology, generalization of national and foreign experience of forming linguosociocultural competence of future foreign language teachers.

The expediency of the development of linguosociocultural competence of future foreign language teachers, which is caused by the requirements of modern society for the preparation of a specialist able to fulfill the role of mediator of cultures in the context of intercultural communication, is substantiated.

The essence of the concepts «competence», «professional competence» is clarified. An important component of the professional competence of future foreign language teachers has been found to be communicative competence, which is interpreted as the ability to communicate in writing or orally with a native speaker in a real life situation.

It has been stated that linguosociocultural competence is an integral prerequisite for the formation of communicative competence of a person ready for the intercultural communication. The essence and meaning of the linguosociocultural competence of future foreign language teachers is revealed through the lens of the sociocultural aspect of teaching a foreign language, since any language is part of the culture of a country where it is considered to be a state language.

The definition of the concept of linguosociocultural competence of future foreign language teachers is given, its meaning is revealed as a complex and multicomponent phenomenon. The structural-component composition of the phenomenon under study is considered, namely: linguistic, socio-cultural, cultural studies, linguocultural, social, linguistic and cultural, socio-linguistic and national competence. On the basis of a systematic set of competencies, the development of linguosociocultural competence of future foreign language teachers is developed. Knowledge, skills and personal qualities of future foreign language teachers that will facilitate intercultural communication are identified.

Key words: professional training, competence, linguosociocultural competence, culture, language, future foreign language teachers.

УДК 378(61):614.2(477)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2019.71.05>

Бойчук-Товста О. Г.

**ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ
У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Проблема формування емоційної сфери займає вагомe місце серед психолого-педагогічних досліджень. Емоції займають важливе місце в навчальному процесі, визначаючи його ефективність. Особливо важливі емоції для майбутніх лікарів, які згодом співпрацюватимуть із колегами та пацієнтами.

У статті розглянуто питання формування емоційної сфери студента – майбутнього медичного працівника у процесі його фахової підготовки. Розглянуто наявні теоретичні психологічні напрацювання щодо розвитку емоційної сфери. Вивчено психологічні особливості емоційної сфери студентів у зв'язку з професійною спрямованістю.

Розкрито психологічні особливості емоційної сфери студентів в умовах середовища закладу вищої освіти. Для досягнення поставленої мети ми розв'язували такі завдання: вивчення особливостей емоційної сфери студентів – майбутніх медичних працівників та її структурних компонентів; дослідження специфіки емоційності та її розвитку в умовах закладу вищої освіти; визначення можливостей розвитку емоційної сфери студентів у процесі професійної підготовки.